

Kursus-år 2016/2017

Større skriftlig opgave

Alle nedenstående oplysninger skal udfyldes

Kursistnummer: [REDACTED]

Kursistnavn: [REDACTED]

Kursistens mailadresse: [REDACTED]

Fag: Samfundsfag B	Lærernavn [REDACTED]	Initialer: [REDACTED]
--------------------	----------------------	-----------------------

Emneområde: *Det amerikanske valg 2016*

Opgaveformulering:

1. Redegør for, hvad der karakteriserer det amerikanske valgssystem. Inddrag begreberne repræsentativt demokrati, winner takes all og præsidentielt system.
2. Analyser, hvilke argumenter forskellige vælgergrupper (race, køn, indkomstgruppe mv.) havde for at stemme på Trump ved det amerikanske præsidentvalg 2016.
3. Vurder hvilke konsekvenser det vil have for amerikansk udenrigspolitik, at Trump er blevet USA's præsident.

Lærerkontaktoplysning(er):

Mail: [REDACTED]

Jeg bekræfter herved med min underskrift, at opgavebesvarelsen er udarbejdet af mig. Jeg har ikke anvendt tidligere bedømt arbejde uden henvisning hertil, og opgavebesvarelsen er udfærdiget uden anvendelse af uretmæssig hjælp og uden brug af hjælpemidler, der ikke har været tilladt under prøven. **Underskriften må gerne skrives fra din PC.**

Dato **19.02.2017**

Underskrift kursist

Dato 31.01.2017

Underskrift lærer

Evt. fremmedsprogsgodkendelse: Sprog:

Underskrift leder:

Den større skriftlige opgave skal afleveres elektronisk senest **mandag den 20. februar kl. 10:00** (som én samlet fil, der opfylder formalia) til sso@kvuc.dk. Emnefeltet i mailen skal indeholde følgende: "SSO 2017 dit fulde navn og dit kursistnummer." Du er selv ansvarlig for, at det du afleverer på mail er den korrekte udgave, og at alle sider samt bilag er indeholdt i den afleverede fil.

Præsident Trump – Hvad nu?

1 ABSTRACT

A study into the reasons for the election of Donald J. Trump for president of the United States of America, as well as the consequences, both good and bad, that the new president may have on the modern day world.

I will make explanations on the most relevant terminology in regards to the new president, the people who elected him, the American political system, and the things we can expect on the global political scene.

Throughout I will make comparisons of opinions, arguments and beliefs on various issues relevant to the study. After the discussion and assessment, there will be a look at what Trump's US has in common with the UK's Brexit situation, as well as their meaning for the future of the world - especially western democracies.

The study finds that there are obvious similarities between the election of Trump and the Brexit-vote. Major changes in economic, cultural as well as military alliances are to be expected. The EU & NATO can expect new things to come. Globalization, free trade and current immigration laws are set to be further challenged in the future. It is also concluded that it was primarily people of lower education, especially Caucasian men, which elected Trump for president, as well as a weak minority turnout for the democratic candidate, Hillary Clinton.

2 INDHOLDSFORTEGNELSE

1	Abstract.....	2
2	Indholdsfortegnelse	3
3	Indledning	4
4	Besvarelse	5
4.1	Karakteristika ved det amerikanske valgsystem	5
4.2	Derfor vandt Trump.....	8
4.3	Udenrigspolitik under Trump	12
4.4	Om Brexit og den vestlige verdens fremtid.....	14
4.5	Konklusion	15
5	Litteraturliste.....	17
5.1	Artikler.....	17
5.2	Bøger & i-bøger	19
5.3	Hjemmesider	19
5.4	Bilag	20

3 INDLEDNING

Jeg vil redegøre for, hvad der karakteriserer det amerikanske valgsystem – forklare nogle af de koncepter som det indebærer, bl.a. "winner takes all", det præsidentielle system, det repræsentative demokrati, partisystemet, valgmandskollegiet, mm. Ud over det vil jeg i redegørelsen også komme ind på nogle af forskellene på henholdsvis det amerikanske og det danske valgsystem.

Derefter vil jeg lave en analyse af, hvorfor Trump vandt præsidentvalget. Det kommer til at indeholde overvejelser og bud på, hvilke argumenter de forskellige demografiske grupper har haft for at stemme på Trump. Jeg kommer til at fokusere på etablering, globalisering, protektionisme, frihandel, immigration, EU og NATO. Andet vil også inkluderes hen ad vejen, men er ikke ligeså centralt i analysen.

Efter undersøgelsen af "hvorfor" og "hvordan" Trump har vundet, vil jeg diskutere og vurdere de udenrigspolitiske konsekvenser – gode og dårlige – som kan ventes under præsident Trump. Hvad vil resultaterne fra analysen om globalisering, økonomi, protektionisme, EU, NATO, osv., betyde for omverdenen? Det vil jeg i diskussionen se på fra både vindernes og tabernes perspektiv. Undervejs i diskussionen vil jeg komme med vurderinger af de forskellige parter argumenter, og lave mindre opsummeringer (der er en endelig konklusion senere i opgaven).

Når jeg har gennemgået de tre dele, vil jeg komme med en perspektivering til et spændende og samtidigt relevant emne: Brexit. Den britiske EU-afstemning, med Leave-kampagnen som vindere (dem der støttede op om, at Storbritannien skulle forlade Den Europæiske Union), har i høj grad noget til fælles med valget af Trump og kan måske kombineret set have stor betydning for den vestlige verden. Derudover er der en lille viderebygning til det franske præsidentvalg, hvor jeg spekulerer videre i de potentielle følger, som et valg af Marine Le Pen vil kunne medføre. Der vil grundet denne nye situation i verden også være en væsentlig grad af spekulation i, hvordan fremtiden vil se ud for de vestlige demokratier.

Til slut vil jeg afslutte min besvarelse med en konklusion, hvor der er en mere fyldestgørende sammenfatning af det amerikanske valgsystem, grundene til at Trump vandt, Clinton tabte, og hvad den nye amerikanske udenrigspolitik kan komme til at betyde for vesten og verden.

4 BESVARELSE

4.1 KARAKTERISTIKA VED DET AMERIKANSKE VALGSYSTEM

Det amerikanske demokrati er kendetegnet ved et noget anderledes valgsystem, end vi kender fra Danmark. I USA bruger man et præsidentielt politisk system, hvor vælgerne i teorien stemmer deres nye præsident ind gennem et indirekte valg (gennem de såkaldte valgmænd),^{1, 2} men grundet at valgmændene afgiver deres stemmer efter hver stats vindende kandidat (den med et flertal i statens befolkning), er det i praksis et direkte valg, som amerikanerne bruger.³ Valgmændene peger altså på befolkningens foretrukne præsidentielle kandidater, og den kandidat der opnår flertal af valgmænd, de gyldne 270, bliver amerikansk præsident.⁴ I Danmark vælger vi vores statsoverhoved på en anden måde, nemlig gennem et parlamentarisk system. Vi har begge repræsentative demokratier, hvor vi vælger vores repræsentanter, men i Danmark lader vi vores folkevalgte om at udpege landets leder, mens amerikanerne gør det ved et i praksis direkte valg (jf. det teoretisk indirekte valgmandssystem).⁵

Et andet kendetegn ved det amerikanske demokrati er, hvordan deres valgsystem fordeler stemmer. I USA har man det såkaldte "winner takes all"-system, der indebærer, at man med et statsligt flertal på så lidt som én stemme vil løbe med alle statens valgmænd. Præcis hvor mange valgmænd en stat har, er baseret på dets antal medlemmer i Repræsentanternes Hus, der bestemmes ud fra befolkningsstørrelsen i staten, plus statens to senatorer (fx har Californien 53 kongresmedlemmer og to senatorer, hvilket giver 55 valgmænd).^{6, 7} Det kaldes også "flertalsvalg i enkeltmandskredse", hvor flertal i enkeltmandskredsene giver valgmændene. Systemet gælder i District of Columbia, samt 48 ud af de 50 stater. De to undtagelser er staterne Maine og Nebraska, der følger en proportionalitetsbaseret valgmandsfordeling.^{8, 9, 10}

¹ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=p213> (10. februar 2017)

² Elklit, Den Store Danske, Gyldendal, <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=178081> (10. februar 2017)

Fodnote 1 & 2: Valgmænd: Gruppe af 538 mennesker, der hver afgiver deres respektive stats stemme(r) til fordel for den kandidat med et flertal i statens befolkningen.

³ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=p213> (10. februar 2017)

⁴ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=p215> (10. februar 2017)

⁵ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=p213> (10. februar 2017)

⁶ Herron, 25. oktober 2012, <http://videnskab.dk/kultur-samfund/sadan-vaelges-praesidenten-i-usa> (10. februar 2017)

⁷ <https://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/allocation.html> (10. februar 2017)

⁸ <https://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/faq.html#wtapv> (10. februar 2017)

⁹ Jensen, 10. november 2011, <http://www.altinget.dk/usa/artikel/det-amerikanske-valgsystem-winner-takes-all> (10. februar 2017)

¹⁰ Sindberg & Larsen, 2012, <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=p171> (11. februar 2017)

USA er et repræsentativt demokrati. Mere specifikt er det en føderal republik. Det er også et af de ældste overlevende af sin slags, både i forhold til at være et repræsentativt demokrati og en føderal republik. Det indebærer, at befolkningen stemmer på deres politikere ved demokratiske valg.

USA er i sin form som føderal republik delt op mellem et føderalt (nationalt) apparat og delstater med relativt stort selvstyre.^{11, 12}

Her et citat om det amerikanske valgsystem:

"The United States is a representative democracy. Citizens elect representatives to national, state, and local government; those representatives create the laws that govern U.S. society. Although nothing in U.S. law requires it, in practice, the political system is dominated by political parties".¹³

Altså ved vi, at amerikanerne stemmer ved lokale, statslige og nationale valg. Det kan altså være lokale poster i byerne, senatorer på det statslige niveau, og præsidenten på det nationale niveau.

I citatet ser vi også, at amerikansk politik i høj grad er præget af partier. I USA er der, grundet deres winner-takes-all-system, stort set kun demokrater og republikanere på de statslige og nationale poster. Ud over winner-takes-all, kunne en anden grund være, at de to partier, der begge er historisk veletablerede og økonomisk stærke, har bedre ressourcer, partiapparater mm., der giver dem gode vilkår i valgkampe.¹⁴

Et andet kendetegn ved det amerikanske valgsystem er de faste intervaller mellem præsidentvalgene. Medmindre en amerikansk præsident kommer ud for en rigsretssag (Præs. Nixon i Watergateskandalen), eller fratræder af egen fri vilje, vil vedkommende ikke skulle gå af, før der er gået fire år på præsidentposten.¹⁵

I Danmark udskrives der somme tider valg før regeringsperioden er omme, men det ser vi altså ikke i USA. Præsidenten kan kun sidde i to perioder (to omgange af fire år). Der var tidligere ingen grænse (som tidligere præsident Roosevelt viste. Han sad i tre embedsperioder, og døde tidligt inde i sit fjerde).^{16, 17, 18}

¹¹ Winding, 2013, <https://basissamf.systime.dk/?id=c454> (10. februar 2017)

¹² Merriam-Webster, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/republic> (11. februar 2017)

¹³ Boundless Sociology, 26. maj 2016, <https://www.boundless.com/sociology/textbooks/boundless-sociology-textbook/government-15/the-u-s-political-system-116/the-u-s-political-system-644-331/> (10. februar 2017)

¹⁴ Blake, 27. april 2016, https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/04/27/why-are-there-only-two-parties-in-american-politics/?utm_term=.b68b623de7fd (10. februar 2017)

¹⁵ NB-P & redaktionen, Den Store Danske, Gyldendal, redigeret 17. juni 2010, http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/USA_og_Nordamerika/USA_efter_1945/Watergateskandalen (11. februar 2017)

¹⁶ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=p220> (11. februar 2017)

¹⁷ Cornell University Law School, <https://www.law.cornell.edu/constitution/amendmentxxii> (11. februar 2017)

¹⁸ Freidel & Sidey, 2006, <https://www.whitehouse.gov/1600/presidents/franklindroosevelt> (11. februar 2017)

Ud over de faste præsidentvalg (2008, 2012, 2016, 2020, osv.), er der også valg til Senatet og Repræsentanternes Hus. Der sidder 100 senatorer, to fra hver stat, og de besidder posten i seks år. Der er valg hvert lige år, altså hvert andet år, og det betyder at 1/3 af senatorerne udskiftes ved hvert valg. De vælges altså også ind på forskellige år.

Der sidder 435 repræsentanter i det andet kammer, nemlig Repræsentanternes Hus. Der er 435 distrikter af ca. 500.000 indbyggere i landet, således er der én repræsentant pr. distrikt. Repræsentanterne er ligesom 1/3 af senatorerne på valg hvert andet år, men i modsætning til senatorerne bliver alle repræsentanter udskiftet efter en toårig embedsperiode, for derefter at skulle genopstille ved et nyt valg.^{19 20} Det er kongressen, der er den lovgivende magt. Lige nu har republikanerne et dobbelt flertal, der altså indebærer republikansk majoritet i begge kongressens kamre (Senat såvel som Repræsentanternes Hus), og præsidentembedet med Donald Trump som "commander in chief".^{21, 22, 23}

¹⁹ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=p219> (11. februar 2017)

²⁰ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=p220> (11. februar 2017)

²¹ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=c454> (11. februar 2017)

²² Sindberg & Larsen, 2012, <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=p171> (11. februar 2017)

²³ <https://www.govtrack.us/congress/members> (11. februar 2017)

4.2 DERFOR VANDT TRUMP

Det lykkedes altså manden, som de færreste havde spået en chance, at vinde kampen om at blive verdens mægtigste mand, og "commander in chief". Donald J. Trump vandt d. 8. november 2016 det amerikanske præsidentvalg, og det kom ikke kun som et chok for USA, men også for resten af verden.^{24, 25}

Nu hvor Trump har vundet valget, kan vi med fordel undersøge "hvorfor" og "hvordan", han gjorde det.

Grundene til at Trump har vundet kan være mange, f.eks. at han ikke er levebrødspolitikker (han har begået sig i andre hverv end politik), at han har ført en populistisk politik, har haft succes som forretningsmand, er en dygtig retoriker (unik stil, men det har været effektivt), er fremstået som en stærk mand, der vil "Make America Great Again", eller måske er han den politiker der har forstået sin nations ønsker allerbedst? Én ting er sikker, og det er, at man ikke kan ignorere hans tilstedeværelse.

Inden jeg graver ind i årsagerne til Trumps sejr, skal vi huske på, at Hillary Clinton vandt på "popular vote" (flertal af personlige stemmer) med knapt tre mio. stemmer mere end Trump. Grunden til at han så vandt, er som jeg tidligere i opgaven har redegjort for, nemlig valgmandskollegiet, der sikrer, at det ikke kun er storbyerne, der afgør valgene. Trump fik knapt 63 mio. stemmer og 306 valgmænd (man skal have 270 valgmænd ud af de i alt 538 for at vinde på flertal), og Hillary Clinton fik knapt 66 mio. stemmer og 232 valgmænd. Når nu vi kender de tal, kan vi begynde på en analyse af, "hvorfor" og "hvordan" han vandt valget.²⁶

Trump har ikke ligefrem vundet på popularitet. Faktisk er han historisk upopulær; det samme gælder Clinton. Tallene viser, at Trump bl.a. vandt pga. et svagt demokratisk "turnout" (vælger-fremmøde. Folk skal ud af stuerne, og hen til stemmeurnerne. I USA har man en markant lavere valgdeltagelse til præsidentvalgene, end vi ser i fx Danmark. I 2016 var der således omkring 58% af befolkningen der stemte, mens vi herhjemme ved Folketingsvalget i 2015 havde knapt 86%).^{27, 28, 29, 30}

²⁴ Sindberg & Larsen, opr. 2012 (opdateringstidspunkt ikke angivet) <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=p327> (11. februar 2017)

²⁵ Sindberg & Larsen, opr. 2012 (opdateringstidspunkt ikke angivet) <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=c560> (11. februar 2017)

²⁶ CNN Politics, <http://edition.cnn.com/election/results/president> (11. februar 2017)

²⁷ Danmarks Statistik, 2016, <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/22258/headword/dk/44.pdf> (11. februar 2017)

²⁸ Regan, PBS Newshour, 20. november 2016, <http://www.pbs.org/newshour/updates/voter-turnout-2016-elections/> (11. februar 2017)

²⁹ Doherty, Pew Research Center, 20. januar 2017, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/01/20/6-things-weve-learned-since-the-2016-election/> (11. februar 2017)

³⁰ Montanaro, NPR, 12. november 2016, <http://www.npr.org/2016/11/12/501848636/7-reasons-donald-trump-won-the-presidential-election> (11. februar 2017)

Som vi kan se af bilag 2, har Trump vundet på en latino og afroamerikansk demografi, der i betydeligt mindre grad favoriserer demokraterne, end vi så ved valgene af Obama i henholdsvis 2008 og 2012. Samtidig med tabene i de to vigtige demokratiske befolkningsgrupper, er der sket en lille stigning i republikansk støtte hos de hvide vælgere. De demografiske tendenser ved valget i 2016 har betydet, at Trump har kunnet hive sin sejr hjem i de vigtigste stater (svingstaterne).

Man kan spekulere i, om Clintons kamp om at blive nationens første kvindelige præsident ikke har kunnet trække nok stemmer. Det hun skulle bruge som en force for at slå Trump, kan vi se hos tidligere præsident Barack Obama. Han formåede at trække millioner af stemmer i de vigtigste demografiske grupper, ved at være en dygtig taler og en effektiv formidler. Obama fik fat i de afroamerikanske vælgere, der har en lang og hård fortid (og den dag i dag stadig ikke er uden problemer), med raceadskillelse, racisme, hadforbrydelser mm. – og det har han gjort ved at være stærk i sin formidling. Clinton har formentlig ikke kunnet samle de væsentligste befolkningsgrupper bag sig (kvinder, såvel som etniske minoriteter), som Obama med sin kulturelt samlende facon formåede, med sit slogan "Yes We Can" i ryggen. Se bilag 3. Clinton formåede ifølge data fra Pew Research Center kun at trække ét procentpoint flere kvindelige vælgere hen til demokraterne end Obama gjorde ved valget i 2012, alt imens hun tabte 7 procentpoint fra afroamerikanerne, og 8 procentpoint fra hispanics (se bilag 2).³¹ Netop det manglede Clinton for at kunne slå Trump, der formåede at få en masse eksponering på basis af sine taler. Trump har med sin enorme eksponering kapitaliseret på en fortælling om at være en succesfuld forretningsmand, der har levet den amerikanske drøm, er nået til tops, og nu vil redde amerikanerne fra Clintons horde af levebrødspolitikere, det såkaldte "establishment".^{32, 33}

Han har brugt tidligere præsident Ronald Reagans slogan "Make America Great Again", som en hentydning til at ville sikre, at USA også i fremtiden vil være verdens førende supermagt.^{34, 35, 36, 37}

Et helt stort argument for at Trump har haft en enorm vælgerbase hos folk uden college-uddannelse, især hos de hvide vælgere, er, at han har formået at skabe en fortælling om globaliseringens tabere og et forfald af amerikansk kultur. USA har, ifølge Trump, mistet millioner af jobs i fx bilindustrien,

³¹ Merriam-Webster, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Hispanic> (11. februar 2017)

³² Geiger & Gramlich, Pew Research Center, 2. februar 2017, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/02/02/the-changing-face-of-congress-in-5-charts/> (12. februar 2017)

³³ Congressional Research Service, Biographical Directory of the United States Congress, http://assets.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/12/2017/02/01150852/FT_17.01.31_congressTrends_college.png (refereret i fodnote 32) (12. februar 2017)

³⁴ Montanaro, NPR, 12. november 2016, <http://www.npr.org/2016/11/12/501848636/7-reasons-donald-trump-won-the-presidential-election> (11. februar 2017)

³⁵ Tyson & Maniam, Pew Research Center, 9. november 2016, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/11/09/behind-trumps-victory-divisions-by-race-gender-education/> (11. februar 2017)

³⁶ Jim Geraghty, National Review, 15. marts 2016, <http://www.nationalreview.com/corner/432817/study-trump-has-earned-close-2-billion-worth-media-attention> (11. februar 2017)

³⁷ Confessore & Yourish, New York Times, 15. marts 2016, https://www.nytimes.com/2016/03/16/upshot/measuring-donald-trumps-mammoth-advantage-in-free-media.html?_r=1 (12. februar 2017)

hvor man bl.a. har flyttet produktionen til Kina. Trump har på basis af den store udflytning af produktionsjobs og den store illegale immigration fra bl.a. Mexico kunne skabe en effektiv synderbuk (og med sin succesfulde fortælling er det blevet, hvad en stor del af befolkningen vil høre, og er i praksis blevet til vellykket populisme). Vi kan se på tallene fra Pew (bilag 1 og 3), at han især har vundet stemmer hos lavtuddannede mænd (især hvide). Trump har fået fat i en gruppe mennesker, der har mistet troen på USA, der har følt sig oversete af en politisk "elite" (det såkaldte establishment. Magtfamilier, f.eks. Kennedy, Clinton, Bush), og følt sig truede på deres identitetsgrundlag pga. et kulturelt influx af hispanics. De her grupper har været tilstrækkeligt frustrerede over "crooked" Clinton (som Trump hyppigt brugte som øgenavn mod Clinton), der med Trumps retorik er fremstået som en etablisementspolitiker fra en anden verden.^{38, 39}

Her et citat fra Harvards nyhedsside, Gazette, der viser Trumps indstilling til de førnævnte hispanics (helt præcist mexicanere):

"Over the past three decades, Mexican immigration has surfaced as an issue in every U.S. presidential election, but Republican candidate Donald Trump made it a pivotal part of his campaign from the start.

In June 2015, Trump announced his presidential bid with a tirade against Mexican immigrants, calling them criminals and rapists and promising to build a wall along the 2,000-mile border and make Mexico pay for it." (Mineo, 2016)⁴⁰

Med citatet og vores tidligere tal fra Pew må vi gå ud fra, at den Trump-positive demografi – de lavtuddannede mænd, især hvide – har haft et ønske om en mere jordnær politisk kultur, som argument for at stemme på Trump (han har foreslået at lave stramninger, der skal mindske lobbyisme og korruption i Washington).⁴¹ Trump har ud over sit løfte om at bygge en mur langs den amerikansk-mexicanske grænse sagt, at han vil deportere flere millioner illegale, mexicanske immigranter, og at han vil trække sig ud af bl.a. NAFTA (North American Free Trade Agreement, en frihandelsaftale mellem USA, Mexico og Canada), hvis ikke amerikanerne får bedre handelsvilkår. Trusler om at begrænse den frie handel er mange, og det kan meget vel siges at være løfter om en mere protektionistisk politik, der har været medvirkende til at få den amerikanske arbejders stemme.

Der har også været fokus på, at USA skal tilbage til sin bilindustris storhedstid, og at energiindustrien, med kul, olie og gas, skal have bedre forhold. For at skabe de her forhold, har Trump valgt at føre valgkamp på en protektionistisk politik, der indebærer at indføre toldmure overfor omverdenen

³⁸ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=c415> (12. februar 2017)

³⁹ Sindberg & Larsen, opr. 2012 (opdateringstidspunkt ikke angivet), <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=c560> (12. februar 2017)

⁴⁰ Mineo, Harvard Gazette, 9. september 2016, <http://news.harvard.edu/gazette/story/2016/09/examining-u-s-mexico-ties-in-the-age-of-trump/> (12. februar 2017)

⁴¹ Sindberg & Larsen, opr. 2012 (opdateringstidspunkt ikke angivet), <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=c560> (12. februar 2017)

samt som før nævnt at trække sig ud af bl.a. NAFTA, således at både bil- og energiindustrierne kan blive mere konkurrencedygtige, skabe arbejdspladser til den amerikanske arbejderklasse og bringe USA tilbage til fortidens pragt (meget passende er sloganet "Make America Great Again", der er taget fra Reagan). Med fortidens pragt mener man, at USA fortsat skal være den absolutte supermagt, hvor ingen udfordrer den unipolære verdensorden. BRIKS-landene med Brasilien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika kan i fremtiden komme i spil som nye supermagter og udfordre USA på sin post som verdens eneste supermagt. Det vil skabe en bipolar eller multipolær verdensorden, hvor der er flere mægtige parter på den internationale scene (hvis landene kan fortsætte/genoprette væksten i deres økonomier).^{42, 43, 44, 45, 46, 47, 48}

Altså må vi påstå, at vælgerne har argumenter som protektionisme, national storhed (både kulturelt, militært og økonomisk), opretholdelse af kulturel integritet (den opfattede amerikanske kultur), religion, sikkerhed og et opgør med "the establishment".

⁴² Sørensen, 2009, <https://globalisering.systime.dk/?id=c1347> (13. februar 2017)

⁴³ Sindberg & Hansen, 2014, <https://usa.systime.dk/?id=p197> (13. februar 2017)

⁴⁴ NiPe & redaktionen, Den Store Danske, Gyldendal, redigeret 1. februar 2009, [http://denstoredanske.dk/Samfund, jura og politik/Samfund/International politik og organisationer/magtbalance](http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/International_politik_og_organisationer/magtbalance) (13. februar 2017)

⁴⁵ CNBC fra Associated Press, 15. oktober 2016, <http://www.cnbc.com/2016/10/15/brics-summit-in-go-brazil-russia-india-china-and-south-africa-all-face-own-challenges.html> (13. februar 2017)

⁴⁶ Taylor & Rinke, Reuters, 17. januar 2017, <http://www.reuters.com/article/us-usa-trump-germany-autos-idUSKBN1500VJ> (13. februar 2017)

⁴⁷ Sindberg & Larsen, opr. 2012 (opdateringstidspunkt ikke angivet), <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=c560> (13. februar 2017)

⁴⁸ Sindberg & Larsen, opr. 2012 (opdateringstidspunkt ikke angivet), <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=c563> (13. februar 2017)

4.3 UDENRIGSPOLITIK UNDER TRUMP

På baggrund af min analyse af årsagerne til Trumps sejr, må vi forvente, at der kommer markante forandringer i den amerikanske udenrigspolitik. Trump kan med sin aggressive retorik imod Mexico forvente, at der kommer væsentligt dårligere relationer imellem de to nationer – der er, som jeg tidligere har skrevet, et løfte om at bygge en mur langs grænsen, og lade mexicanerne betale for det. Det er især markant, fordi at Mexico er USA's tredje største handelspartner. Ud over risikoen for en forværrelse af de to nationers relationer, ser det samme ud til at kunne ske for EU, Kina og alle andre nationer, der står i vejen for amerikanske interesser.^{49, 50, 51}

Amerikanerne kan med deres nye præsident risikere økonomisk ustabilitet, destabilisering (i værste fald med krig som følge), og med protektionismen også fjerne anledninger til kulturelle erfaringer, såvel som handel. Hvis ikke Trumps planer for USA holder, kan der meget vel komme nye alliancer på kryds og tværs i verden, der i stedet for at styrke USA's position, vil svække den. Det kan også gå ud over de europæiske lande, da Trump vil have europæerne til at trække en større del af læsset i NATO, hvor vi i Europa skal op og bruge 2% af hvert lands bruttonationalprodukt (BNP) på militær (lige nu dækker USA med store ressourcer). Den amerikanske udenrigspolitik vil med mottoet "America First" altså også kunne påvirke os europæere, medmindre vi følger amerikansk ønske.^{52, 53, 54}

Den amerikanske handelspolitik, med potentielle toldmure overfor produktionskonkurrenterne Mexico, Kina, EU m.fl. kan med pro-frihandels-briller på resultere i reelle handelskrige, hvor ingen vil være vindere, hvor forbruget vil falde, firmaer tjene færre penge, faldende import af bestemte varer (der så vil blive dyrere pga. efterspørgslen. F.eks. kan avocadoer, der importeres fra Mexico, forventes at blive dyrere for amerikanerne), og et mindre marked at skulle drive konkurrence på, hvilket med stor sandsynlighed vil resultere i en mindre produktudvikling (se især teknologi). Hvis ikke USA lykkes med Trumps planer, kan det med afsigelsen af traditionelt diplomati, søgen efter kompromiser og potentielt recessionsskabende protektionisme (ifølge hårde kritikere), resultere i fatale konsekvenser for en i forvejen splittet nation. Meget tyder, desværre for den valgte præsident og hans støtter, på, at det ikke vil fungere. Økonomer, sikkerhedsekspertter m.fl., advarer mod

⁴⁹ Sindberg & Larsen, opr. 2012 (opdateringstidspunkt ikke angivet), <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=c560> (13. februar 2017)

⁵⁰ Cassella, Politico, 27. januar 2017, <http://www.politico.com/story/2017/01/trump-mexico-wall-trade-war-234255> (13. februar 2017)

⁵¹ Valverde, Politifact, 25. januar 2017, <http://www.politifact.com/truth-o-meter/promises/trumpometer/promise/1397/build-wall-and-make-mexico-pay-it/> (14. februar 2017)

⁵² Guéhenno, Politico EU, 11. februar 2017 (opdateret 13. februar 2017), <http://www.politico.eu/article/why-nato-needs-a-european-pillar-defense-donald-trump-putin-russia/> (14. februar 2017)

⁵³ Shalal, Reuters, 30. november 2016, <http://www.reuters.com/article/us-europe-nato-trump-idUSKBN13P2RR> (14. februar 2017)

⁵⁴ Kennedy, NPR, 16. januar 2017, <http://www.npr.org/sections/thetwo-way/2017/01/16/510082525/european-leaders-worried-by-trumps-comments-on-nato-eu> (15. februar 2017)

Trump's militære, diplomatiske og økonomiske adfærd. Følgernes omfang kan man kun gætte på, men de kan i værste fald, med pessimistiske briller på, medføre borgerkrig, svækkelse og måske endda opløsning af EU, fattigdom, russisk styrkelse (geo- og magtpolitisk potentiale i at rykke ind i et svækket Europa, hvis NATO lider under Trump, for ikke at glemme Tyrkiets Erdogan). Omfanget af konsekvenserne kan selvfølgelig også være betydeligt mindre, men det er nær umuligt at spå om, når der er så stor en "politisk disruption" i gang (omvæltning på mange områder af amerikansk politisk tankegang og adfærd – kommer med den nye præsidents markant anderledes tilgang til embedet). Et argument for at konsekvenserne kan være enorme: Hitlers demokratiske valg, der endte med 2. verdenskrig.^{55, 56, 57, 58, 59}

Hvis vi derimod ser på frihandel og globalisering med en Trump-støttes briller, så vil verden, hvis Trumps løfter holder, sætte USA i en fordelagtig position overfor sine internationale konkurrenter, altså Kina, Mexico, EU (økonomisk og militært), styrke demokratiet gennem en mindske af lobbyisme og korruption (og give etableringen mindre at skulle have sagt) samt forbedre nationens sikkerhed (muren imod illegale immigranter, indrejseforbud for muslimer fra udvalgte lande, større villighed til at true med "hård magt", altså vold). Alt det her vil i så fald holde USA i førerposition som den stærkeste og måske også eneste supermagt. Hvis det lykkes Trump at gennemføre sine politiske forslag, kan det give USA et momentum, der vil styrke deres anseelse på verdensplan, både kulturelt, økonomisk og militært. Med sådanne kort på hånden vil USA måske også få større mulighed for at influere omverdenens udvikling, om så det er grundet deres stærke figur, der vil gøre deres brug af blød magt mere effektiv (hvis andre nationer "ser op" til deres kulturelle idealer, kan diplomati forventes at blive lettere) eller gennem et fortsat brug af den hårde magts afskrækkelse og interventionisme (Irak, Afghanistan, Syrien), der vil kunne ventes at styrkes yderligere.^{60, 61, 62}

⁵⁵ The Japan Times / AFP-JIJI, 26. august 2016, <http://www.japantimes.co.jp/news/2016/08/26/world/politics-diplomacy-world/trump-victory-cause-global-recession-citigroup-economist/> (14. februar 2017)

⁵⁶ Lundberg, Videnskab, 11. november 2016, <http://videnskab.dk/kultur-samfund/da-trump-opdagede-ordet-vi> (14. februar 2017)

⁵⁷ Davison, Videnskab, 12. november 2016, <http://videnskab.dk/kultur-samfund/forsker-trump-kan-ikke-goere-det-af-med-globaliseringen> (14. februar 2017)

⁵⁸ BBC News, 9. august 2016, <http://www.bbc.com/news/election-us-2016-37016680> (15. februar 2017)

⁵⁹ Sørensen, 2009, <https://globalisering.systime.dk/?id=p655> (16. februar 2017)

⁶⁰ Lundberg, Videnskab, 11. november 2016, <http://videnskab.dk/kultur-samfund/da-trump-opdagede-ordet-vi> (14. februar 2017)

⁶¹ Sørensen, 2009, <https://globalisering.systime.dk/?id=p655> (16. februar 2017)

⁶² Sindberg & Larsen, opr. 2012 (opdateringstidspunkt ikke angivet), <https://detmoderneusa.systime.dk/?id=p173> (16. februar 2017)

4.4 OM BREXIT OG DEN VESTLIGE VERDENS FREMTID

Det er oplagt at perspektivere valget af Donald Trump som præsident til Brexit, briternes exit fra EU, fordi vi har set nogle af de samme tendenser, både med protektionisme, skepsis overfor immigration, multikulturalisme, globaliseringen og mange andre facetter fra vores hverdag. Jeg vil så vidt muligt prøve at fremlægge begge sider af sagen om henholdsvis globalisering og EU (remain versus leave).

Helt ligesom valget af Trump kom som en stor overraskelse grundet meningsmålinger, der spåede ham små chancer, gjaldt det samme for den håbefulde Leave-kampagnes Brexit.

Da Trump "skete" på den ene side af Atlanten og Brexit på den anden – er det meget vel et tegn på store forandringer i den vestlige verden. De to valg er begge tegn på en mere generel skepsis overfor de vestlige demokratiers udvikling, hvor man altså både i USA og Storbritannien har set udbredt skepsis overfor immigration, frihandel, og i briternes tilfælde overstatslig indgriben (EU). Briterne har kunnet trække på en stærk historie med stolthed over deres suverænitet som nation, og et stort antal østeuropæere, der både er kriminelle, har taget jobs på arbejdsmarkedet og har sendt penge fra den britiske økonomi tilbage til hjemlandene (en opfattelse af flere Leave- fortalere).^{63, 64, 65, 66}

Nogle briter har, ligesom flere Trump-vælgere i USA, oplevet et tab af kontrol.

I begge nationer har de globaliseringsskeptiske vælgere haft deres problemer, der i høj grad har været pga. en forvrænget social stratifikation, hvor det oplevede etablissement, eller eliten, har frarøvet almindelige mennesker deres nations suverænitet og kultur. Der er for disse mennesker simpelthen blevet for langt til EU, for meget Bruxelles, en påtvungen kulturel diversificering, og en fejlslagen globalisering, med outsourcing af produktion, og et indtog af henholdsvis mexicanske og østeuropæiske migranter der tager deres arbejdspladser (det opfattes af nogle vælgere som værende sådan på trods af data, der viser, at det ikke holder).^{67, 68}

⁶³ Folketingets EU-Oplysning, <http://www.eu.dk/da/spoergsmaal-og-svar-folder/hvad-er-forskellen-paa-mellemstatsligt-og-overstatsligt-samarbejde> (15. februar 2017)

⁶⁴ Alan Travis, The Guardian, 18. maj 2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/may/18/number-of-eu-migrants-working-in-uk-rises-to-record-level> (15. februar 2017)

⁶⁵ Phillip Connor & Jens Manuel Krogstad, Pew Research Center, 21. juni 2016, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/06/21/5-facts-about-migration-and-the-united-kingdom/> (15. februar 2017)

⁶⁶ Bruce Stokes, Pew Research Center, 7. juni 2016, <http://www.pewglobal.org/2016/06/07/euroskepticism-beyond-brexite/> (15. februar 2017)

⁶⁷ Sam Ashworth-Hayes, InFacts, 1. juni 2016, <https://infacts.org/mythbusts/eu-immigrants-arent-taking-brits-jobs/> (15. februar 2017)

⁶⁸ Alan Travis, The Guardian, 18. maj 2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/may/18/number-of-eu-migrants-working-in-uk-rises-to-record-level> (15. februar 2017)

Det er muligt, og frygtes af flere fortalere for den vestlige verdens fortsatte eksistens, at Brexit, valget af Trump, og muligheden for at højrenationalistiske Marine Le Pen fra Frankrig bliver præsident, vil være begyndelsen på enden for de vestlige, liberale demokratier, for EU og for NATO. En person, der er kommet med de her potentielle konsekvenser for den vestlige verden, er Anne Applebaum (journalist og Pulitzer-vindende forfatter). Hun har indtil nu spået rigtigt med valget af Trump og med Brexit – men indtil det franske præsidentvalg kan man kun gisne om vestens fremtid, hvis vi følger hendes overbevisning.⁶⁹

Indtil videre ved vi kun, at der sker store forandringer i den vestlige verden, og at markante ændringer meget vel kan være på vej, især i vores selvforståelse, men også økonomisk, politisk, kulturelt og militært.

4.5 KONKLUSION

Oven på valget af Donald Trump - med et Brexit oveni - vil verden uden tvivl ændre sig. Det er lykkedes for Trump og Leave-kampagnen, der er globaliseringsskeptiske, protektionistiske, anti-establishment og indvandrerkritiske, at vinde deres respektive valg og dermed få enorm indflydelse. Den vestlige selvforståelse er nu ikke længere mejslet i granit, da meget nu står hen i det uvisse. Trump har overrasket medier, meningsdannere og andre ved at slå alle veteranerne i deres eget spil – det amerikanske valgsystem. Manden har vist sig at være en kampagnekomet – på eksponering, politik og retorik. Trump tabte nok med knapt tre millioner stemmer på landsplan, men vandt samlet set med respektable 306 valgmænd.

Trump har vist sig at være villig til at gennemføre flere af sine valgløfter, indføre et indrejseforbud for muslimer fra udvalgte lande, udfordre handelsaftaler ved at kræve ændringer til amerikansk fordel (ellers vil han som nævnt true med at rive handelsaftalerne i stykker), og har skabt et pres på de europæiske nationer ift. deres økonomiske indsats i NATO. Trump har formået at hive millioner af sejrsgivende stemmer ind fra flere sider, men især fra hans vigtigste demografi – lavtuddannede, hvide mænd – og det er hovedsageligt gjort med en skepsis overfor frihandel, immigration, globalisering og establishment. Han har her skabt nogle virksomme sydebukke for hans vælgerdemografi – i praksis en vellykket form for populisme – der sammen med hans udstråling som stærk, handlekraftig og med løfter om stor forandring (for hans støtter), har vundet ham posten som "commander in chief". På samme tid har minoritetsgrupperne ikke stemt på Clinton i en tilstrækkelig grad (lavt turnout). Hvis Trump fortsætter sin handlekraftige tilgang til embedet, vil meget ændre sig i USA, men ligeså meget udenrigs, hvor han allerede nu ændrer ved den typiske politiske tænkning - ved alliancer som EU og NATO, og ved fremtidens magtfordeling.

⁶⁹ Anne Applebaum, The Washington Post, 4. marts 2016, https://www.washingtonpost.com/opinions/donald-trump-and-the-end-of-nato/2016/03/04/e8c4b9ca-e146-11e5-8d98-4b3d9215ade1_story.html (15. februar 2017)

Verden ser spændt mod den nye præsident og mod Storbritannien – for hvis Trumps løfter bliver til virkelighed, vil USA blive en mægtigere supermagt end man tør gisne om, Brexit-tilhængernes politiske agenda vil brede sig, og dermed vil sandsynligheden for, at Anne Applebaums spådom går i opfyldelse også stige, for Brexit giver vind i sejlene til den franske Le Pen. Med det kan de vestlige, liberale demokratier ændres markant – så markant, at vi ikke længere vil kunne kende dem - mens en fiasko for Trump, Brexit-vælgerne og franske Le Pen vil betyde et stort spørgsmålstegn for verdenssamfundet.

Jakob Vandal Kabel, 19. februar 2017

5 LITTERATURLISTE

5.1 ARTIKLER

- Applebaum, Anne, The Washington Post, 4. marts 2016, https://www.washingtonpost.com/opinions/donald-trump-and-the-end-of-nato/2016/03/04/e8c4b9ca-e146-11e5-8d98-4b3d9215ade1_story.html (15. februar 2017)
- Ashworth-Hayes, Sam, InFacts, 1. juni 2016, <https://infacts.org/mythbusts/eu-immigrants-arent-taking-brits-jobs/> (15. februar 2017)
- BBC News, 9. august 2016, <http://www.bbc.com/news/election-us-2016-37016680> (15. februar 2017)
- Blake, Aaron, The Washington Post, 27. april 2016, https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/04/27/why-are-there-only-two-parties-in-american-politics/?utm_term=.b68b623de7fd (10. februar 2017)
- Cassella, Megan, Politico, 27. januar 2017, <http://www.politico.com/story/2017/01/trump-mexico-wall-trade-war-234255> (13. februar 2017)
- CNBC fra Associated Press, 15. oktober 2016, <http://www.cnbc.com/2016/10/15/brics-summit-in-go-a-brazil-russia-india-china-and-south-africa-all-face-own-challenges.html> (13. februar 2017)
- Confessore, Nicholas & Karen Yourish, New York Times, 15. marts 2016, https://www.nytimes.com/2016/03/16/upshot/measuring-donald-trumps-mammoth-advantage-in-free-media.html?_r=1 (12. februar 2017)
- Connor, Phillip & Jens Manuel Krogstad, Pew Research Center, 21. juni 2016, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/06/21/5-facts-about-migration-and-the-united-kingdom/> (15. februar 2017)
- Davison, Remy, Videnskab, 12. november 2016, <http://videnskab.dk/kultur-samfund/forsker-trump-kan-ikke-goere-det-af-med-globaliseringen> (14. februar 2017)
- Doherty, Carroll, Pew Research Center, 20. januar 2017, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/01/20/6-things-weve-learned-since-the-2016-election/> (11. februar 2017)
- Geiger, Abigail & John Gramlich, Pew Research Center, 2. februar 2017, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/02/02/the-changing-face-of-congress-in-5-charts/> (12. februar 2017)
- Geraghty, Jim, National Review, 15. marts 2016, <http://www.nationalreview.com/corner/432817/study-trump-has-earned-close-2-billion-worth-media-attention> (11. februar 2017)
- Guéhenno, Jean-Marie, Politico EU, 11. februar 2017 (opdateret 13. februar 2017), <http://www.politico.eu/article/why-nato-needs-a-european-pillar-defense-donald-trump-putin-russia/> (14. februar 2017)
- Herron, Mark, Videnskab, 25. oktober 2012, <http://videnskab.dk/kultur-samfund/sadan-vaelges-praesidenten-i-usa> (10. februar 2017)
- Jensen, Simon Nørregaard, Altinget, 10. november 2011, <http://www.altinget.dk/usa/artikel/det-amerikanske-valgssystem-winner-takes-all> (10. februar 2017)

Kennedy, Merrit, NPR, 16. januar 2017, <http://www.npr.org/sections/thetwo-way/2017/01/16/510082525/european-leaders-worried-by-trumps-comments-on-nato-eu> (15. februar 2017)

Lundberg, Christian, Videnskab, 11. november 2016, <http://videnskab.dk/kultur-samfund/da-trump-opdagede-ordet-vi> (14. februar 2017)

Mineo, Liz, Harvard Gazette, 9. september 2016, <http://news.harvard.edu/gazette/story/2016/09/examining-u-s-mexico-ties-in-the-age-of-trump/> (12. februar 2017)

Montanaro, Domenico, NPR, 12. november 2016, <http://www.npr.org/2016/11/12/501848636/7-reasons-donald-trump-won-the-presidential-election> (11. februar 2017)

Regan, Michael D., PBS Newshour, 20. november 2016, <http://www.pbs.org/newshour/updates/voter-turnout-2016-elections/> (11. februar 2017)

Shalal, Andrea, Reuters, 30. november 2016, <http://www.reuters.com/article/us-europe-nato-trump-idUSKBN13P2RR> (14. februar 2017)

Stokes, Bruce, Pew Research Center, 7. juni 2016, <http://www.pewglobal.org/2016/06/07/euroskepticism-beyond-brexite/> (15. februar 2017)

Taylor, Edward & Andreas Rinke, Reuters, 17. januar 2017, <http://www.reuters.com/article/us-usa-trump-germany-autos-idUSKBN1500VJ> (13. februar 2017)

The Japan Times / AFP-JIJI, 26. august 2016, <http://www.japantimes.co.jp/news/2016/08/26/world/politics-diplomacy-world/trump-victory-cause-global-recession-citigroup-economist/> (14. februar 2017)

Travis, Alan, The Guardian, 18. maj 2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/may/18/number-of-eu-migrants-working-in-uk-rises-to-record-level> (15. februar 2017)

Tyson, Alec & Shiva Maniam, Pew Research Center, 9. november 2016, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/11/09/behind-trumps-victory-divisions-by-race-gender-education/> (11. februar 2017)

Valverde, Miriam, Politifact, 16. januar 2017, <http://www.politifact.com/truth-o-meter/promises/trumpometer/promise/1397/build-wall-and-make-mexico-pay-it/> (14. februar 2017)

5.2 BØGER & I-BØGER

Sindberg, Andreas Bonne & Henrik Bonne Larsen, opr. 2012 (opdateringstidspunkt ikke angivet), "*Det moderne USA – Forbillede eller skræmmebillede?*", Systime (i-bog), <https://detmoderneusa.systime.dk/> (13. februar 2017)

Sindberg, Andreas Bonne & Thor Banke Hansen, 2014, "*USA – historie, samfund, religion*", Systime (i-bog), <https://usa.systime.dk/> (10. februar 2017)

Sørensen, Georg, 2009, Globalisering og internationale forhold, i Morten Winther Bülow (red.), "*Globalisering – samfundsvidenskabelige perspektiver*", Systime (i-bog), <https://globalisering.systime.dk/> (13. februar 2017)

Winding, Jørgen, 2013, Politik – folket styrer?, "*Basissamf.dk*", Systime (i-bog), <https://basissamf.systime.dk/> (10. februar 2017)

5.3 HJEMMESIDER

Archives, *electoral college - distribution of electoral votes*, <https://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/allocation.html> (10. februar 2017)

Archives, *electoral college - FAQ*, <https://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/faq.html#wtapv> (10. februar 2017)

Boundless Sociology, *The U.S. Political System*, <https://www.boundless.com/sociology/textbooks/boundless-sociology-textbook/government-15/the-u-s-political-system-116/the-u-s-political-system-644-331/> (10. februar 2017)

CNN Politics, *presidential results*, <http://edition.cnn.com/election/results/president> (11. februar 2017)

Congressional Research Service, Biographical Directory of the United States Congress, *Almost every member of Congress now holds a college degree*, http://assets.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/12/2017/02/01150852/FT_17.01.31_congressTrends_college.png (refereret i fodnote 32) (12. februar 2017)

Cornell University Law School, *amendment XXII*, <https://www.law.cornell.edu/constitution/amendmentxxii> (11. februar 2017)

Danmarks Statistik, *Statistisk Årbog 2016*, <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/22258/headword/dk/44.pdf> (11. februar 2017)

Elklit, Jørgen, Den Store Danske, Gyldendal, *valgmandskollegium*, <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=178081> (10. februar 2017)

Folketingets EU-Oplysning, *Hvad er forskellen på mellemstatsligt og overstatsligt samarbejde?*, <http://www.eu.dk/da/spoergsmaal-og-svar-folder/hvad-er-forskellen-paa-mellemstatsligt-og-overstatsligt-samarbejde> (15. februar 2017)

Freidel, Frank & Hugh Sidey, The White House, *Franklin D. Roosevelt*, <https://www.whitehouse.gov/1600/presidents/franklindroosevelt> (11. februar 2017)

Govtrack, *Members of Congress*, <https://www.govtrack.us/congress/members> (11. februar 2017)

Merriam-Webster, *hispanic*, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Hispanic> (11. februar 2017)

Merriam-Webster, *republic*, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/republic> (11. februar 2017)

NB-P & redaktionen, Den Store Danske, Gyldendal, *Watergateskandalen*, http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/USA_og_Nordamerika/USA_efter_1945/Watergateskandalen (11. februar 2017)

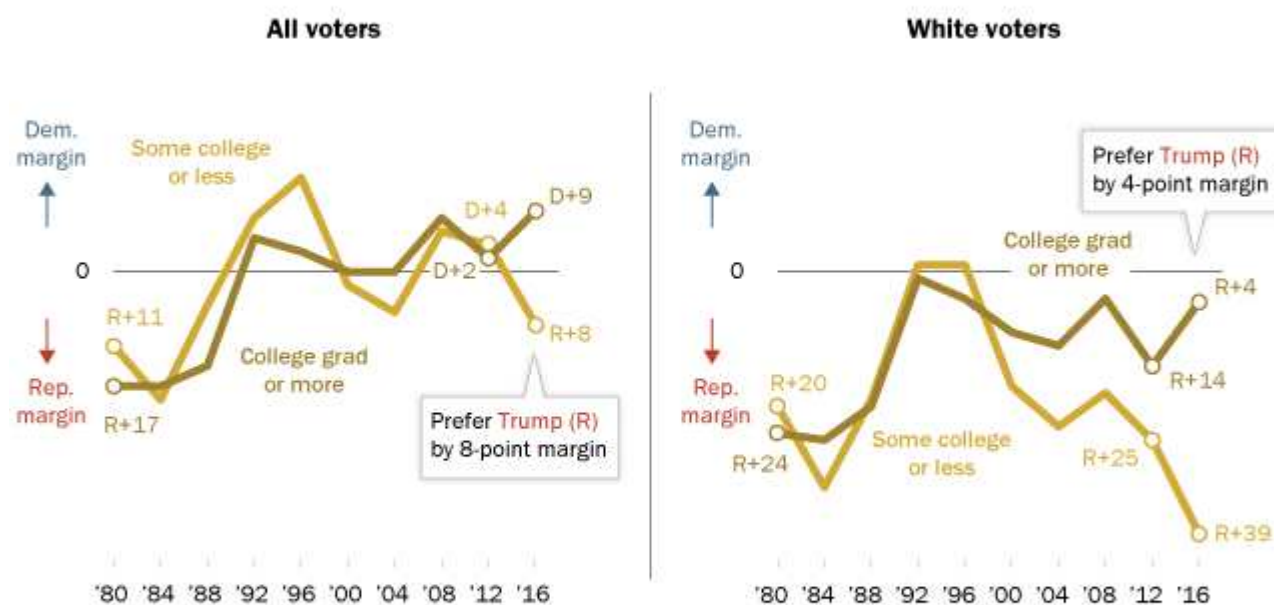
NiPe & redaktionen, Den Store Danske, Gyldendal, *magtbalance*, http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/International_politik_og_organisationer/magtbalance (13. februar 2017)

5.4 BILAG

Bilag 1, Pew Research Center, http://assets.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/12/2016/11/09125718/FT_16.11.09_exitPolls_education.png (11. februar 2017)

Wide education gaps in 2016 preferences, among all voters and among whites

Presidential candidate preference, by educational attainment

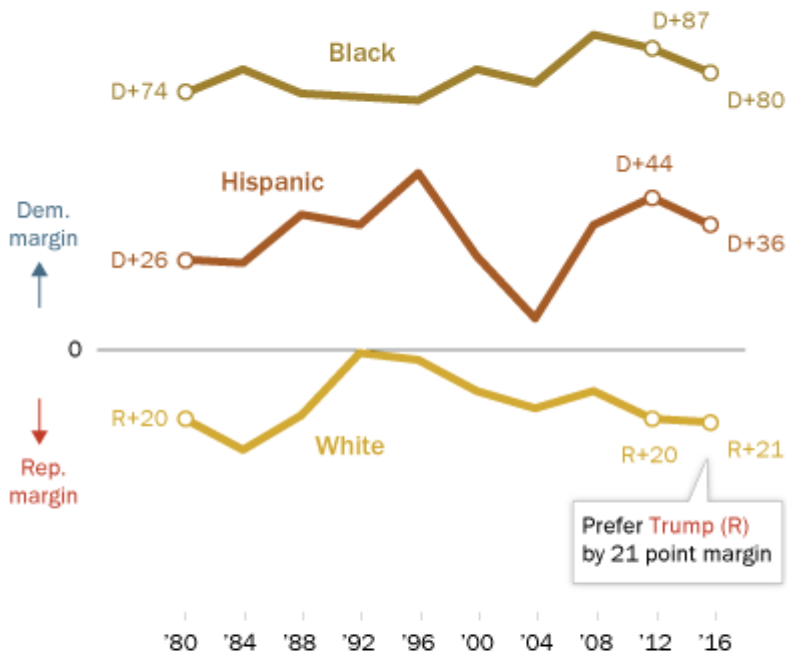

Source: Based on exit polls conducted by Edison Research for the National Election Pool, as reported by CNN. Data from prior years from national exit polls. In 1980, race was coded by the interviewer instead of being asked of the respondent.

PEW RESEARCH CENTER

In victory, Trump won whites by virtually same margin as Romney in 2012

Presidential candidate preference, by race or ethnicity

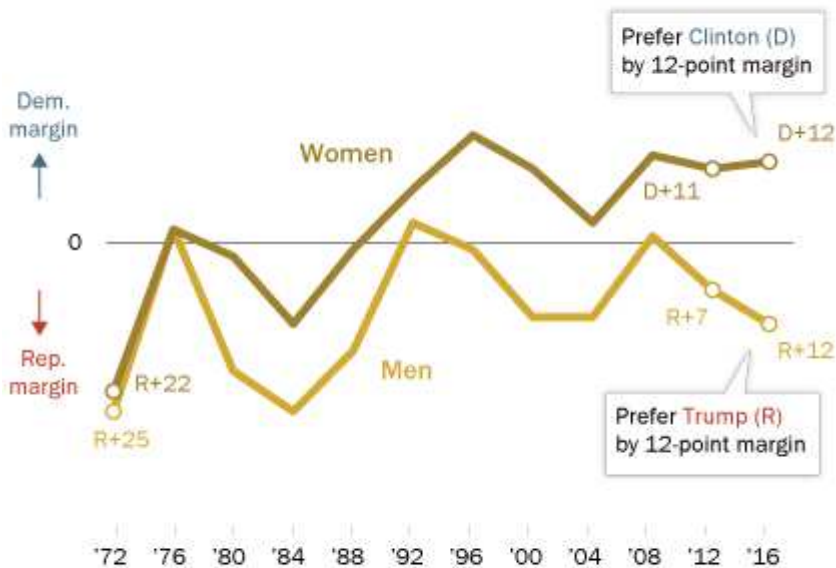

Source: Based on exit polls conducted by Edison Research for the National Election Pool, as reported by CNN. Data from prior years from national exit polls. Data for 1972-1976 not shown due to differences in question wording and administration. In 1980, race was coded by the interviewer instead of being asked of the respondent.

PEW RESEARCH CENTER

Gender gap in vote choice: 1972-2016

Presidential candidate preference, by gender

Source: Based on exit polls conducted by Edison Research for the National Election Pool, as reported by CNN. Data from prior years from national exit polls.

PEW RESEARCH CENTER